

Належна реалізація господарської компетенції суб'єктами державного управління (зокрема, щодо управління комунальними ЗОЗ) залежить від комплексності правового регулювання відповідних суспільних відносин.

У цьому контексті важливою є взаємодія суб'єктів державного управління з суб'єктами соціального саморегулювання – самоврядними органами. Система правових регуляторів діяльності комунальних ЗОЗ неможлива без активної участі цих структур. Впровадження стратегії саморегулювання передбачає наявність делегованих державою повноважень, що дозволяють певним фізичним чи юридичним особам встановлювати норми професійної поведінки для своїх працівників. Зазначена система може мати як приватну, так і державну форму.

5) Ключовим питанням інтегрованого управління забезпеченням доступності медичної допомоги на базовому рівні є оптимальне співвідношення державного регулювання і ринкових механізмів. Модель регульованого ринку передбачає, що пряме підпорядкування закладів охорони здоров'я відповідному органу державного управління поступається місцем їх взаємодії на основі ринкової угоди та цивільно-правових відносин (наприклад, інститут сімейної медицини). Держава, як сторона, що фінансує, звільнюється від функцій представника інтересів ЗОЗ і стає покупцем медичної допомоги в інтересах населення.

Утверджується принцип “гроші йдуть за пацієнтом”: населення отримує право вибору лікаря та місця надання медичної допомоги; держава сплачує не витрати, а кінцевий результат діяльності медичних працівників, активно впливаючи на обсяг, якість та структуру медичної допомоги шляхом цільового фінансування.

Модель фінансування з незалежним посередником (державою, страховою компанією) між ЗОЗ і пацієнтами створює сприятливі умови для реалізації регульованої конкуренції. Оскільки модель бюджетного фінансування, також як і система страхової медицини, в рівній мірі дозволяє реалізувати принцип розподілу фінансування і надання медичної допомоги, ефективна взаємодія замовника та виконавця залежить не від принципу фінансування, а від того, як будується система економічних відносин між всіма суб'єктами (пацієнтами, медичними організаціями, державою, господарюючими структурами) і як вона реалізується [7].

Так, якщо в інтегрованій системі, що виключає ринкові відносини, органи управління являються собою єдине ціле з підлеглими їм медичними організаціями і в реальній практиці, насамперед, захищають відомчі інтереси, то в інтегрованій системі за ринкових умов можливий принцип розподілу функцій покупця медичних послуг (суб'єкти державного управління) та їх постачальника/виробника (заклади охорони здоров'я).

Висновки з даного дослідження. Отже у даному дослідженні обґрунтовано, що доступність медичної допомоги населенню на базовому рівні доцільно розглядати як інтегральний результат двох регулятивних механізмів: системи державного управління та системи соціального саморегулювання. Зазначене підкреслює об'єктивність

удосконалення діючого державного механізму через запровадження інтеграційного підходу до кооперації та узгодженості дій усіх суб'єктів, що задіяні в процесі організації надання медичної допомоги на базовому рівні, за двома векторами: процесний - управління інтеграцією в процесі здійснення відповідними органами влади державно-управлінських функцій в організації надання доступної медичної допомоги; системний - забезпечення інтегрованої дій усіх зацікавлених осіб з акцентом на знаходження компромісів між цілями та альтернативами, що перетинаються.

Інтеграція суб'єктів надання медичної допомоги на базовому рівні в єдине утворення ускладнює управління ним, як об'єктом державного регулювання. Це вже не процеси окремої інституції, а процеси групи інституцій, між якими виникають зв'язки різного характеру та взаємовідносини, а тому завданням державного механізму інтегрованого управління є планування, організація, регулювання функціональних процесів з позиції єдиного цілого, що формується при об'єднанні суб'єктів.

Перспективи подальших розвідок. Перспективами подальших наукових розвідок з окресленої проблематики є побудова функціональної структури державного механізму інтегрованого управління забезпеченням доступної медичної допомоги на базовому рівні та вивчення питання розширення цього інтеграційного утворення шляхом створення організаційно-господарських умов для залучення зовнішніх суб'єктів – спеціалізованих ринкових інститутів та саморегулюючих організацій.

Список використаних джерел:

1. Грузєва Т. С. Забезпечення рівності і справедливості в охороні здоров'я – стратегічна мета нової Європейської політики “Здоров'я - 2020” / Т. С. Грузєва // Східноєвропейський журнал громадського здоров'я. – 2012. - № 2-3 (18-19). - С. 87-91.
2. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2012 рік / за заг. ред. Р. В. Богатирьової. - К., 2013. – 464 с.
3. Стерлигова А. Н. Анализ значения термина “интеграция” в контексте управления организацией / А. Н. Стерлигова // Логистика и управление цепями поставок. - 2005. – № 6. - С. 70-79.
4. Гладун З. В. Державне управління в галузі охорони здоров'я / З. С. Гладун. - Тернопіль : Укрмедкнига, 1999. – 312 с.
5. Про місцеве самоврядування в Україні [Електронний ресурс] : Закон України № 280/97 - ВР від 21.05.97. - [чинний] / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170. із змінами внесеними згідно з Законом N 563-VII від 17.09.2013. – (Нормативно-правовий документ ВРУ. Закон). - Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>. - Назва з титул. екрана.
6. Кубко С. Б. Координація / С. Б. Кубко // Юридична енциклопедія : У 10 т. Т. 3 : К – М. : К. : Вид-во “Українська енциклопедія” імені М. П. Бажана, 2001. – С. 235.
7. Шарабчиев Ю. Т. Рыночные отношения в здравоохранении и возможные механизмы их реализации в условиях государственного регулирования / Ю. Т. Шарабчиев // Медицинские новости. – 2006. – №3. – С. 83-88.

УДК 351:37.0(477)

В.А. Бут

ДЕРЖАВНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті розкривається сутність неперервної освіти як основного принципу функціонування освітніх систем в сучасному світі, що має людиноцентричну спрямованість та вимагає принципово нового підходу до суб'єктів системи освіти та їх взаємовідносин. Визначено основні міжнародні документи, які поклали початок еволюції системи неперервної освіти та дали поштовх до розвитку основ її впровадження в Україні. Проаналізовано основні вітчизняні законодавчі та нормативні акти з питань впровадження концепції неперервної освіти в Україні наприкінці XX ст. – початку XXI ст. Окреслено останні кроки уряду, які було зроблено щодо стимулювання процесів навчання впродовж усього життя. Обґрунтована необхідність подальшого унормування законотворчої бази із зазначеної проблеми.

Ключові слова: *неперервна освіта, концепція неперервної освіти, законодавство з питань освіти.*

State grounds on the concept of lifelong learning implementation in Ukraine.

Annotation. *The article reveals the essence of lifelong learning as the basic principle of educational systems functioning in the modern world that has man-centered direction and requires a fundamentally new approach to subjects of the educational system and their relationships. The main international documents were determined that marked the beginning of the system's lifelong learning evolution and gave impetus to the development of the foundations of its introduction into Ukraine. It was analyzed the main Ukrainian legislative and regulatory acts on the introduction of the concept of lifelong education in Ukraine at the end of the XX century – the beginning of XXI century. It was outlined the last steps the government that has been done to stimulate the processes of lifelong learning. The need for further normalization lawmaking base of the problem is substantiated.*

Keywords: *lifelong learning, concept of lifelong learning, legislation on education.*

Постановка проблеми в загальному вигляді. У міру наростання світових глобалізаційних процесів відбувається зміна парадигми суспільного прогресу, основою якого є людський розвиток, пов'язаний з переходом до нових науково-інформаційних технологій у всіх галузях господарювання, і в першу чергу, у галузі освіти. Провідні країни світу визначають свої економіки як економіки, засновані на знаннях. При цьому головною цінністю є інвестиції в розвиток конкурентоспроможної людини на ринку праці.

В умовах приєднання України до Болонського процесу цілком закономірно постала необхідність утвердження пріоритетності освіти на всіх рівнях державного управління. Для досягнення цієї мети держава здійснює узгодження різних суспільних процесів щодо забезпечення суспільства знаннями (прийняття нормативно-правових документів з освітньої діяльності, організація процесів підготовки кваліфікованих кадрів, забезпечення необхідною освітньою інфраструктурою тощо). Основою цього процесу лишається людина, яка проходить усі рівні освіти незалежно від віку (від дитячого садка до курсів підвищення кваліфікації та перепідготовки). Тому пріоритетною постала проблема впровадження концепції неперервної освіти в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різним аспектам дослідженню проблеми впровадження концепції неперервної освіти на всіх етапах її розвитку присвячені праці зарубіжних та вітчизняних науковців. Управління системою неперервної освіти державними та регіональними органами влади досліджували С. Анрейчук, М. Дарманський, А. Карпуніна, О. Крюков, О. Поважний, І. Станкевич та ін. Питання ролі освіти в економіці знань розкрито в працях Н. Гендиної, О. Іваницької, В. Ільяшенко, В. Огаренко. Механізми державного управління реформування вищої освіти і, зокрема, неперервної є предметом постійної уваги вітчизняних та зарубіжних фахівців: В. Астахової, В. Бакуменка, Б. Данилишина, М. Дренкурта, В. Князева, М. Корецького, В. Кременя, М. Латиніна, В. Майбороди, М. Петерсона, О. Поважного та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас, незважаючи на значний науковий доробок, лишаються ще недостатньо визначеними державні засади щодо впровадження концепції неперервної освіти в Україні. Зокрема, потребують подальшого розвитку та уточнення механізми моніторингу і контролю неперервної освіти відповідно до принципів Болонського процесу; недостатньо розроблена нормативно-правова база для отримання другої вищої та додаткової освіти.

Мета статті полягає в обґрунтуванні необхідності впровадження концепції неперервної освіти в Україні та визначенні державних засад щодо вирішення даної проблеми.

Виклад основного матеріалу дослідження. На початку XXI століття інтернаціоналізація життя різних народів, науково-технічна революція змусили світове прогресивне людство переглянути проблему забезпечення навчання й освіти дорослих. Освіта дорослих стає інноваційною з огляду на сучасні тенденції суспільного розвитку, більш вагомому і актуальною для майбутніх поколінь.

Варто зазначити, що на всіх етапах суспільного розвитку необхідність навчання протягом життя була актуаль-

ною. Думки про це зустрічаються у висловлюваннях стародавніх вчених: Конфуція, Сократа, Аристотеля, Солона, Платона, Сенекі та ін. На Русі освіта виникає вже на перших порах життя слов'янського народу. Навчання відбувається в школах поруч з церквою, що слугувало провідниками вищих духовних ідеалів для всіх верств населення. На початку XVII ст. Ян Амос Коменський писав про потребу навчання людини в будь-якому віці: «Все життя є школою для людини. Людині в будь-якому віці потрібно навчатися» [1, с.240].

На початку XX століття почали працювати народні університети як тип вищої загальноосвітньої школи для дорослих, що була доступна для всіх охочих. Нове бачення щодо розвитку освіти дорослих у радянському суспільстві висвітлено у працях Н. Крупської. Переконавшись у тому, що лише освіта і знання сприятимуть творенню життєдіяльної освіти для дітей і дорослих як соціально-культурний прогрес українського народу з'являються у доробках видатного науковця Т. Лубенця.

Отже, ідея неперервного навчання не нова. Але тільки завдяки суспільним змінам політичного, економічного, соціокультурного характеру в 60-70 рр. минулого століття було визначено сучасне трактування терміну «навчання протягом всього життя». Цьому сприяли дискусії, що відбувалися в ЮНЕСКО щодо майбутнього розвитку освіти дорослих. Як зазначає Жак Делор, президент Міжнародної комісії ЮНЕСКО з проблем освіти в XXI столітті, «Освіта має займатися цією проблемою, оскільки більш, ніж будь-коли, вона є учасником процесу зародження нової всесвітньої спільноти та виявляється в самому центрі проблем, пов'язаних з розвитком особистості й різноманітних спільнот. Завдання полягає в тому, щоб надати можливість всім без винятку виявити свої таланти й увесь творчий потенціал, що має на увазі можливість реалізації кожним своїми особистих планів. Ця ціль є домінуючою» [2].

Вперше ідея неперервної освіти була представлена теоретиком П. Ленграндом на конференції ЮНЕСКО у 1965 році, де і були розроблені перші рекомендації з даного питання. За результатами роботи комісії ЮНЕСКО із зазначеної проблеми, з середини 1970-х років у більшості країн світу концепція неперервної освіти стає основним принципом освітніх реформ. А вже в 2009 році на Всесвітній конференції з вищої освіти в Парижі М. Дренкурт зазначив, що «...основна мета будь-якого університету – культивування у своїх вихованців здібності до передбачення; його завдання – підготувати людину, яка вміє мислити, прагне до знань» [3]. Отже, пріоритетним завданням сучасного закладу вищої освіти полягає у розвитку здатності у студента обновлювати та генерувати знання, а не тільки накопичувати їх під час навчання.

На форумі ЮНЕСКО (Forum on the Impact of Open Course ware for Higher Education in Developing Countries, 2002 р.) в Парижі було підняте питання забезпечення доступу до якісної вищої освіти та освіти впродовж життя в країнах, що розвиваються. У якості вирішення було запропоновано створити відкриті освітні ресурси, а з часом вироблені загальні принципи створення їх віртуальних репозитаріїв та навчальних матеріалів. На Всесвітньому Конгресі з відкритих освітніх ресурсів в штаб-квартирі ЮНЕСКО (2012 р.) було прийняте рішення щодо формування освітньої політики та стимулюванні урядів до ство-

рення сприятливих умов для їх розробки і використання, а також затверджені Паризька Декларація про відкриті освітні ресурси та мета Всесвітнього Конгресу 2015 р.

Розуміння того, що освіта протягом життя є єдиним засобом адаптації людини до швидкозмінного середовища, підштовхує державу вирішувати проблеми, пов'язані з освітою дорослих. Цілком закономірно постає необхідність прийняття нової концепції неперервної освіти як освіти впродовж життя.

Теоретичний аналіз різних аспектів розвитку освіти дорослих засвідчує актуальність даної проблеми щодо популяризації знань серед дорослого населення: отримання другої освіти як для осіб, які вже мають досвід роботи та спрямовані на розширення своїх професійних можливостей, так і для випускників вищих навчальних закладів для підвищення своєї вартості на ринку праці. Державні органи організують курси підвищення кваліфікації; сприяють отриманню додаткової освіти тощо. При втраті роботи людина може отримати в короткі терміни освіту за іншою спеціалізацією.

Наприкінці ХХ ст. завдяки впровадженню новітніх технологій у всі сфери ідея навчання впродовж життя в Україні набула розвитку. З'являються різні термінологічні визначення: «неперервна освіта», «безперервна освіта», «освіта впродовж життя», «післядипломна освіта» тощо. Відповідно до реальних світових тенденцій, в Україні із становленням незалежності концепція неперервної освіти набуває пріоритетного значення. Зокрема, в системі вищої освіти ще в 1990-х роках розробляються програми щодо впровадження неперервної освіти. Але на той час широке впровадження або підтримку з боку керівництва вітчизняних вищих навчальних закладів дана концепція отримала тільки в окремих закладах. Зокрема, на державному рівні з початку 90-х років минулого століття проводилася експериментальна робота щодо організації неперервної освіти в Харківському гуманітарному університеті «Народна українська академія». На думку професора цього університету В. Астахової, «...лише концепція неперервної освіти спроможна адекватно реагувати на стрімкі зміни, що відбуваються в суспільстві ХХІ століття» [4, с. 9].

У 2002 р. було прийнято Національну доктрину розвитку освіти України, яка визначала стратегії та основні напрямки розвитку освіти. В ній передбачено поступовий перехід від авторитарної, репродуктивної освіти до освіти гуманістичного, інноваційного типу, що обумовлено переходом від індустріального до постіндустріального, інноваційного суспільства. При цьому основною метою здійснюваних перетворень в кінцевому результаті має стати висока якість освіти, здатна задовольнити ті вимоги, що ставить до кожної особистості суспільство, що динамічно розвивається.

Сьогодні по-новому постає проблема щодо розвитку освіти: чого вчитися, як і скільки вчитися, а при цьому – яким має бути навчально-технічне, навчально-інформаційне забезпечення. Як показує досвід, необхідно змінювати не тільки ціннісні орієнтації, а й способи практичної діяльності особистості. Зважаючи на досягнення у розробці фундаментальних основ національної освіти, потрібно переорієнтувати навчальний процес на формування потреб і вмінь в учнів, студентів самостійно аналізувати різні джерела інформації, оволодівати знаннями. При цьому важливого значення набуває практичне їх використання, розвиток уміння критично мислити, ефективно використовувати інформаційно-комунікативні технології.

У Законі України «Про вищу освіту» (2002 р.) структура системи освіти визначена як багаторівнева європейського типу. Зокрема її складовими є: неповна базова, базова повна освіта, післядипломна освіта (підвищення кваліфікації, перепідготовка, отримання другої вищої освіти), аспірантура, докторантура. Дана система надає можливість для дорослої людини у будь-якому віці вільного вибору навча-

льних програм та форм навчання, відповідно до потреб та розумових здібностей. Це є передумовою створення в Україні системи освіти впродовж життя. За кордоном організація системи освіти впродовж життя (спеціальний термін – *lifelong learning (LLL)*) привела до створення поняття «освіта для дорослих», основною метою якої є задоволення освітніх потреб населення у будь-якій сфері життєдіяльності. При цьому організація навчання дорослих розширює спектр програм для осіб, які бажають навчатися, незалежно від віку, на різних рівнях, за різними програмами як для професійного зростання так і для власного задоволення.

Реальні кроки щодо впровадження ідей неперервної освіти відбулися після підписання в 2005 році Болонської декларації. В цьому документі зазначається, що неперервна освіта – це унікальний механізм становлення людства в так звану інформаційну епоху. Вимоги гуманістичного підходу, щодо впровадження концепції неперервної освіти, викладені в декларації, в подальшому були відображені і в програмних документах в Україні. Де зазначалось, що «...необхідно забезпечити наступність і поступовість розвитку всіх освітніх ступенів, створити можливість для навчання і самовдосконалення кожної людини на протязі всієї її життя» [5, с. 60].

Спостерігається значний прогрес щодо входження освітянської галузі України у світовий простір, що сприяє приведенню у відповідність до міжнародних вимог освітньо-кваліфікаційних рівнів, ступеневості освіти, роботи над державними галузевими стандартами. Як зазначає В. Кремінський, «...істотною оптимізацією набула мережа навчальних закладів, передусім у вищій школі, з'явилися навчальні заклади нових типів і форм власності, розпочато підготовку фахівців із багатьох нових спеціальностей» [6, с. 5]. Проте, далі автор вказує що, «...на якості освіти негативно позначаються заданне недофінансування галузі, низький рівень заробітної плати освітян та матеріально-технічної бази навчального процесу, недостатня забезпеченість підручниками, навчально-методичною літературою та інформаційними матеріалами, незабезпеченість енергоресурсами... У цих умовах важко говорити про нововведення в освітній галузі, які потребують від педагога додаткових зусиль, а тим більше можливості здійснювати їх. Але не робити цього також не можна. Інакше держава опиниться на узбіччі прогресу і назавжди втратить історичну перспективу» [там же].

Варто зазначити, що довгий час в нормативно-правових документах в галузі освіти України неперервна освіта розглядалася як послідовність дошкільного, загального середнього, позашкільного та навчання дорослих. І тільки на початку ХХІ ст. в Україні трактування цього поняття стало більш чітким і визначеним, що являє собою цілісний процес як послідовність і взаємозв'язок всіх етапів навчання протягом життя людини.

Доунормування законотворчих документів щодо концепції неперервної освіти відбулося у 2013 році з прийняттям Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. Зокрема, в п. 3.7. «Підтримка наукової та інноваційної діяльності» зазначено, що розвиток системи освіти в Україні ґрунтується на «...рекомендаціях Нової стратегічної програми європейського співробітництва в галузі освіти і навчання «Освіта і навчання 2020» (Болонський процес у період до 2020 року – Європейський простір вищої освіти у новому десятилітті. Комюніке конференції європейських міністрів вищої освіти, (2009 р.)), спрямованої на розбудову інформаційно зорієнтованих європейських суспільств та перетворення навчання впродовж життя на реальність, доступну всім громадянам» [7, с. 11]. Було розроблено План заходів з реалізації Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013 р.), що передбачає: у п. 1 забезпечення супроводження у Верховній Раді України проекту Закону України

«Про вищу освіту» (нова редакція), у п. 4 розробку та подання проекту Закону України «Про післядипломну освіту».

Разом з цим, для правового впровадження в систему вищої освіти дистанційної форми навчання прийнято Положення про дистанційне навчання (2013 р.), завданням якого є «...забезпечення громадянам можливості реалізації конституційного права на здобуття освіти та професійної кваліфікації, підвищення кваліфікації незалежно від статі, раси, національності, соціального і майнового стану, роду та характеру занять, світоглядних переконань, належності до партії, ставлення до релігії, віросповідання, стану здоров'я, місця проживання відповідно до їх здібностей» [8, п. 1.5].

Отже, правова база розвитку системи неперервної освіти загалом сформована. Водночас, потребує подальшого окреслення в нормативно-законодавчому полі вирішення таких питань:

- створення власних освітніх стандартів для різних категорій громадян;
- система технічного, технологічного та інформаційного забезпечення організації навчання в дистанційній формі;
- створення електронних підручників та банків web-ресурсів.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. Проблема організації навчання людини протягом життя була актуальною на всіх етапах розвитку освіти. Думки про її необхідність висловлювалися ще у стародавніх вчених. Навчання дорослих на Русі відбувалося в школах поруч з церквою. Актуальною зазначена проблема була і за роки радянської влади. Проте особливого значення вона набуває в Україні в кінці ХХ – на початку ХХІ століття за умов її входження до Болонського процесу. Відповідно до документів ЮНЕСКО щодо неперервної освіти за останні роки на державному рівні зроблено суттєві зрушення в розбудові української національної системи освіти: розробка нової законодавчої бази освітньої галузі; оновлення змісту освіти (варіативність мережі навчальних закладів, освітньо-професійних програм); створення вітчизняних підручників; утвердження гуманістичних цінностей освіти, спрямованих на розвиток особистості; триває забез-

печення загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладів сучасними навчальними комп'ютерними комплексами (програма «Сто відсотків»); підключення їх до мережі Інтернет (програма «ІКТ-освіта без кордонів»); впроваджуються принципи Болонського процесу, кредитно-модульна система навчання у вищій школі тощо.

Проте на національному та регіональному рівнях лишається без правового обґрунтування наступність загальної середньої та вищої школи як основної засади неперервності освіти: оптимізація методів, форм і засобів формування загальних компетенцій слухачів; створення умов для неперервного використання і розвитку отриманих знань як у процесі навчання, так і в професійній діяльності тощо.

Список використаних джерел.

1. Педагогическое наследие / [Я.А. Коменский, Д. Локк, Ж.-Ж. Руссо, И.Г. Песталоцци]. – М.: Педагогика, 1989. – 416 с.
2. Делор Ж. Образование: необходимая утопия / Ж. Делор – [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.diaghilev.perm.ru/g11/media/sotrud/inf1.htm>
3. Новая динамика высшего образования: на пути к устойчивому развитию : реферат доклада М. Дренкурта, прочитанного им на Всемирном конгрессе по высшему образованию, Париж, 2009 г. / О. В. Долженко // Alma mater (Вестник высшей школы). – 2010. – N 3. – С. 33-38.
4. Непрерывное образование как принцип функционирования современных образовательных систем (первый опыт становления и развития в Украине): моногр. / Нар. укр. акад.; под. общ. ред. В. И. Астаховой. – Харьков: Изд-во НУА, 2011. – 216 с.
5. Непрерывное образование в контексте образовательных реформ в Украине: Монография / [Авт. кол. В.И. Астахова, Е.Г. Михайлева, Е.В. Астахова и др.]; под общ. ред. В.И. Астаховой; Нар. Укр. акад. – Х.: Изд-во НУА, 2006. – 300 с.
6. Кремьин В.Г. Освіта в Україні: стан і перспективи розвитку/ Неперервна професійна освіта: теорія і практика: Збірник наукових праць/ За редакцією І.А. Зязюна, Н.Г. Ничкало. – У двох частинах. – Ч.1. – К., 2001. – 392 с.
7. Про національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: Указ Президента України // Офіційний вісник України. – 2013. – № 50 (від 12.07.2013). – с. 18, стаття 1783.
8. Положення про дистанційне навчання // Офіційний вісник України. – 2013. – № 36 (від 24.05.2013). – с. 202, стаття 1288.

УДК 351:37.0

С.П. Головчук

РОЗВИТОК ФОРМ СПІВПРАЦІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ З ПИТАНЬ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

Анотація. У статті розглядаються передумови та чинники, які сприяли демократизації управління освітою, активної співпраці органів державного управління з громадськістю, та форми такої взаємодії.

Ключові слова: громадськість, взаємодія, демократизація, форми співпраці, чинники демократизації управління, передумови демократичних перетворень в освіті.

This paper discusses the conditions and factors which contributed to democratization of education management and active cooperation of state government bodies with community and forms of such cooperation.

Keywords: public engagement, democracy, forms of cooperation, the factors of democratic governance, the preconditions for democratic reforms in education.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науково-практичними завданнями. Демократичні перетворення, що відбуваються в Україні впродовж двох десятиліть, внесли суттєві корективи у взаємовідносини влади і громадськості, стали поштовхом для формування принципово нових для української дійсності форм управління, соціальних інституцій та структур. Як зазначає І.Пантелейчук, суспільно-політичні, соціально-економічні та культурні трансформації в державі потребують налагодження такої взаємодії між інститутами державної влади та громадськості, засадовими для якої є довіра, конструктивна співпраця, партнерство [14, с. 5]. Центральне місце у

вирішенні цих завдань займає система освіти як складова гуманітарної сфери, місія якої полягає у формуванні духовності, громадянської свідомості, моральності громадян. У зв'язку з цим питання ефективності і результативності процесу взаємодії громадян і органів державної влади, урізноманітнення форм такої співпраці, у тому числі з питань управління освітою, мають визначальне значення в розбудові громадянського суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання демократизації управління освітою перебуває у центрі уваги багатьох дослідників, зокрема таких як В.Андрущенко, Л.Гаєвська, В.Грабовський, С.Крисюк,